

Från vänster: Shahla Ahmadin, Ala Gul Martin, Fatima Faizi(en av genusutbildarna), Salma Rasuly, Nasrin Anwari och Sohila Qarizada

Konsten att hinna vara kvinna

I samband med att SAK genomförde en genusutbildning för SAK-anställda i Mazar-i-Sharif satte sig genusrådgivaren Wiuu Lillessar ned tillsammans med fem kvinnor för att prata om kvinnan i Afghanistan.

TEXT & BILD: WIUU LILLESSAAR

Jag börjar med att fråga hur deras dag ser ut. Samtliga stiger upp vid fem varje morgon och börjar sin dag med bön i hemmet. Moskén är ännu inte allmänt tillgänglig för kvinnor men det börjar så smått finnas moskéer med särskilda avdelningar för kvinnor alternativt att de kommer vissa utsatta tider. Därefter väntar frukostbestyr samtidigt som man städar undan sovdrasserna.

Eftersom man bor trångt används det största rummet som sovrum för hela familjen, man lägger helt enkelt ut madrasser på golvet när det är dags att sova. Efter arbetsdagens slut blir det personalbussen hem för att förbereda kvällsmaten som intas vid sju, halv åttatiden. Därefter: disk, tvätt och andra förberedelser inför nästa dag innan man går till sängs.

Arbetet i hemmet organiseras och sköts av kvinnan tillsammans med döttrarna. Helgerna upptas av städning, tvätt och umgänge med släkten.

Hur bor man då? Två av kvinnorna lever tillsammans med närmaste sin familj i egen bostad. En av kvinnorna levde tio år i storfamilj men lever nu tillsammans med sin man och barnen. En annan har levt i gemensamhets-hushåll tillsammans med ett antal svågrar men lever nu tillsammans med man och sina barn.

Den femte kvinnan lever tillsammans med sin mamma i föräldrahemmet. När hon gifte sig fick mannen flytta in hos hennes familj eftersom hennes föräldrar inte hade några söner. Traditionen är annars att kvinnan flyttar till mannens familj efter bröllopet om inte andra överenskommelser görs i äktenskapskontraktet.

► Hur klarar sig barnen under dagarna?

Innan och efter skolan passar ofta barnen, både pojkar och flickor, varandra. Flera av kvinnorna nämner att förr, för länge sedan, hjälpte den äldre generationen till med att passa barnen, men så är det inte i dag. En av kvinnorna berättar att hennes svärmor vägrar sköta barnen eftersom kvinnan envisas med att arbeta,

medan en annan seriöst har övervägt att stanna hemma eftersom hennes sju barn önskar det, samtidigt behöver familjen hennes inkomst.

► Har någon försökt hindra er från att arbeta?

Samtliga poängterar tydligt att deras män stöttar dem. Några av dem arbetade redan före äktenskapet och upplevde inga problem från mannens sida med att fortsätta med sin yrkesverksamhet. Däremot har alla stött på problem med svärmödrarna. Svärmödrarna har konsekvent vägrat att hjälpa till med barnpassning och andra hushållssysslor när deras svärdöttrar yrkesarbetar.

► Vem handlar?

De dagliga inköpen görs av äldste sonen, fadern och i yttersta nödfall av kvinnan själv.

► Använder ni burka?

Två av kvinnorna använder regelbundet denna klädedräkt och övriga då och då. Under krigsåren var burkan ett skydd i en otrygg och osäker situation och nu har det blivit en vana. Många män tycker inte om att kvinnor rör sig i det offentliga rummet utan burkan. Eftersom det fortfarande är osäkert för kvinnor i många områden är vi försiktiga. Osäkerhet

innebär trakasserier och skvaller men även kidnappningar har förekommit.

► **Vad tycker ni om utbildningen?** I mun på varandra framkommer det att de tycker genusutbildningen är mycket viktig. Vi vill veta vad vi har för rättigheter och vad som ingår i våra uppgifter enligt islam. Vi vill samarbeta med männen för att funktionshindrade pojkar och flickor ska få samma möjligheter och rättigheter. Den här utbildningen ger oss kunskaper som vi kan förmedla till lärare och elever som vi möter i vårt dagliga arbete och som tillsammans med oss kan omsätta kunskaperna i den framtida planeringen av SAKs insatser för dessa grupper.

► **Vilka förhoppningar har ni för era söner och döttrar?**

Vi vill att de ska utbilda sig, både våra döttrar och söner. De ska skaffa sig yrkesutbildningar som läkare eller ingenjörer. De ska en familj och barn och de ska vara ett stöd för oss på vår ålderdom. Vi hoppas att de ska arbeta för ett bättre samhälle. Vi ser att föräldrar som har en utbildning sänder sina barn till skolan. Tyvärr är många på landsbygden utbildade och de sänder inte sina barn till skolan, framför allt inte sina döttrar. Vi ser också familjer som återvänder från grannländerna utan att barnen fått någon skolgång.

Samtliga tillresta kvinnor har en medföljande *Maharam* med sig under utbildningsdagarna, antingen mannen, äldste sonen eller någon av döttrarna. Jag passar på att fråga Farhad, niondeklassare från Taloqan, hur han ser på sin roll.

Han väntar på att skolan ska börja igen så att han kan fortsätta sina studier. Han vill bli ingenjör och få ett bra arbete. Men han påpekar också att han och hans lillebror ofta hjälper mamma med att passa småsyskonen. ■

I samtalet deltog: Ala Gul Martin, Shahla Ahmadi, Salma Rasuly, Nasrin Anwari och Sohila Qarizada.

Wiiu Lillesaar jobbar i Afghanistan och är SAKs genusrådgivare.

